

AIEMA - TÜRKİYE

THE PROCEEDINGS OF IV. INTERNATIONAL MOSAIC CORPUS OF TÜRKİYE
"THE MOSAIC BRIDGE FROM PAST TO PRESENT"

IV. ULUSLARARASI TÜRKİYE MOZAIK KORPUSU SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ
"GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MOZAIK KÖPRÜSÜ"

6 - 10 JUNE / HAZİRAN 2007 - GAZİANTEP

Uludağ Üniversitesi Mozaik Araştırmaları Merkezi Yayınları Serisi - 1
Uludağ University Mosaic Research Center Series - 1
Sempozyum Bildirileri 2 / Symposium Papers 2

Uludağ Üniversitesi Mozaik Araştırmaları Merkezi / AIEMA - TÜRKİYE
6-10 Haziran 2007 - Gaziantep
Sempozyum Bildirileri

Uludağ University Mosaic Research Center / AIEMA - TÜRKİYE
6 - 10 June 2007 - Gaziantep
Symposium Papers

Editör / Edited by
Mustafa ŞAHİN

Yayına Hazırlayanlar / In Collaboration With
Derya ŞAHİN
A. Ali ALTIN

Ön Kapak Resmi / Front Cover
Zeugma Mozaiklerinden bir detay / a detail of Zeugma Mosaics
Arka Kapak Resmi / Back Cover
Halepli Bahçe Amazonlar Mozaiginden bir detay / a detail of Haleplibahçe Amazons Mosaic

Uludağ Üniversitesi Mozaik Araştırmaları Merkezi / Uludağ University Mosaic Research Center
Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
16059 Görükle - BURSA
aiematurkey@yahoo.com

© Bu kitapta yayınlanan bildirideki bilim ve dil sorumluluğu yazarlarına aittir.
Bildirilerde salt biçimsel düzenlemeler yapılmıştır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
All the scientific and linguistic responsibilities of the articles in this book belong to the authors.
Only type settings had been done in the papers. Available for quotation with showing reference

Besni Yüzey Araştırması – 2006 Işığında Besni Mozaikleri

Turgut H. ZEYREK*

Özet

Besni, Güneydoğu Anadolu bölgesinde antik dönemde *Kommagene* ismiyle bilinen bölgenin sınırları içerisinde yer almaktadır. Kommagene'yi Suriye'ye ve İç Batı Anadolu'ya bağlayan yolların kavşağında stratejik öneme sahip bir alanda kurulmuştur. Besni ve yakın çevresinin kaderini ve tarihini de Kommagene Bölgesi belirlemiştir. Kommagene, Fırat Nehri'nin suladığı tarım için elverişli, verimli topraklarıyla komşu ülkelerin sürekli olarak ilgisini çekmiştir. Bölge bu bakımdan tarihin her döneminde önemli bir rol oynamıştır. İlk kuruluş tarihinden itibaren doğulu ve batılı büyük siyasi güçlerin hâkimiyet bölgeleri arasında kalmıştır.

Burada sunulan değerlendirmemizde Besni bölgesinde sürdürdüğümüz 2006 yılı yüzey araştırmamızda tespit edilen mozaik kalıntılarının arkeoloji bilimi dünyasına tanıtılması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında inceleme bölgemizde eskiden beri var olan ve halen artarak devam eden kültür varlıklarımızın tahribatından mozaiklerin de etkilendiğine işaret edilmiştir.

Dikilitaş (Sesönk), Aktepe (Haraba), Kara Güveç (Kitiş), Oyalı (Hamızyan) Oyratlı, Ören ve Yukarı Söğütlü mozaik kalıntılarının tespit edildiği başlıca merkezlerdir. Bunlardan Aktepe ve Yukarı Söğütlü mozaikleri Adıyaman Müze Müdürlüğüne farklı dönemlerde sürdürülen kurtarma kazılarında açığa çıkarılmıştır. Gerek bu mozaikler, gerekse yüzey araştırmamızda gördüğümüz mozaik panolarının hiçbiri tam değildir. Anadolu'dan farklı merkezlerde bilinen ve kesin tarihlenen mozaikler ile yapılan karşılaştırmalar mozaiklerin İS 4.-6. yüzyıl etkili olduklarını ortaya koymuştur.

Besni'den değerlendirmeye konu mozaik kalıntıları Besni ilçe idare sınırlarını kapsayan alanın mozaik açısından zengin olduğunu ortaya koymuştur. Ancak mevcut bulgular Besni'de bulunan mozaiklerin konu, repertuar, üslup ve atölyesi hakkında genel bir değerlendirme yapmamız için yetersizdir. Yörede sürdürdüğümüz sistemli araştırmamızın ortaya koyacağı yeni bulgular yardımıyla Besni mozaiklerinin bölge ve Türkiye arkeolojisinde ön plana çıkacağı fikrini vermektedir. Orta Fırat kültür bölgesinde merkezi bir konuma sahip olması, ayrıca Zeugma, Perre gibi zengin mozaiklerin açığa çıkarıldığı merkezlere yakın olması da bu fikrimizi destekler niteliktedir.

Abstract

Besni Mosaics in the Light of Besni Survey-2006

Besni is located in the South East Anatolian region known as *Kommagene*. It is set up in a strategical area on the crossroads of Kommagene, Syria and internal West Anatolia. Kommagene has also determined the fate and history of Besni and its nearest neighbourhood. It arouses a continuous interest of neighbouring countries for its productive agricultural land that Euphrat. In this context, the region has played an important part through the history. From the foundation date it was under the control of great eastern and western political powers.

The aim of this study is to present the mosaic remains discovered in the Besni Survey-2006 to the archeology world. It is pointed out that mosaics are also affected by the destruction of our present and continuous cultural circumstances.

Dikilitaş (Sesönk), Aktepe (Haraba), Karagüveç (Kitiş), Oyalı (Hamızyan), Oyratlı, Ören and Upper Söğütlü are the main centres of mosaic remains. The mosaics of Aktepe and Upper Söğütlü are found in the rescue excavations carried out by Adıyaman Museum in different periods. Neither these mosaics nor the mosaics seen in our survey are entirely completed. The mosaic comparisons in different parts of Anatolia and certain dated mosaics have proved that they were effective in 4-6 BC.

The mosaic remains of Besni have documented the town boundries to be rich in mosaics. However, the present findings are insufficient to make a general evaluation of subject, repertoire, style and workshop of mosaics. It gives the idea that Besni mosaics will put forth in the archeology of the region itself and Turkey with the help of systematic studies carried out in the region and the new findings. That the town has a central position in the Central Euphrat Region and it is near to centres suchs Zeugma and Perre support our idea.

* Doç. Dr. Turgut H. Zeyrek, T.C. Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Kılıç Yolu Üzeri, Kampus, Şehitkamil-Gaziantep/Türkiye, e-mail: zeyrekturgut@gmail.com